

شب و رویاها* ساموئل بکت. ترجمهٔ محمدرضا خانی

۹۹ شب و رویاها در سال ۱۹۸۲ برای تلویزیون آلمان نوشته، در ۱۹ مه ۱۹۸۳ پخش و در ۱۹۸۴ به زبان انگلیسی منتشر شد (Faber & Faber).

عناصر.

شامگاه.

رویا بین (الف).

خودش توی رویا (ب).

دست‌های توی رویار (راست) و چ (چپ). هفت میزان آخر لید

شوبرت، شب و رویاها.

۱. فیدآپ بر اتاق خالی و تاریکی که فقط با نوری شامگاهی از پنجره‌ای بالای دیوار پشتی روشن شده. در پیش‌نمای سمت چپ، کم‌نور، مردی پشت میز نشسته. نیم‌رخ راست، سر خمیده، موی خاکستری، دست‌ها روی میز. فقط سر، دست‌ها و قسمتی از میز که دست‌ها روی آن قرار دارند به وضوح دیده می‌شود.

۲. زمزمه با صدای آهسته، صدایی مردانه، هفت میزان آخر لید شوبرت، شب و رویاها.

۳. فید آوت نور شامگاهی.

۴. آواز با صدای آهسته، واژه‌های سه میزان آخر لید که این طور شروع می‌شود: «رؤیاهای شیرین...»^۲

۵. فید داون الف در حالی که او سرش را بیشتر خم می‌کند تا روی دست‌ها قرار گیرد. بدین ترتیب، او در کم‌ترین نور ممکن، در سراسر رؤیا صرفاً قابل رؤیت باقی می‌ماند، همان طور که ابتدا دیده می‌شد.

۶. الف رؤیای می‌بیند. فید آپ بر ب روی سکویی نامرئی حدود چهار فوت بالاتر از سطح کف، نمای میانی، درست سمت راست مرکز. ب پشت یک میز نشسته است، در همان وضعیت الف در حالت رؤیا دیدن، سر خمیده روی دست‌ها، منتها با نیمرخ چپ، کم نور با نوری ملایم تراز نور الف.

۷. از ورای تاریکی و بالای سر ب، چ ظاهر می‌شود و آرام روی آن قرار می‌گیرد.

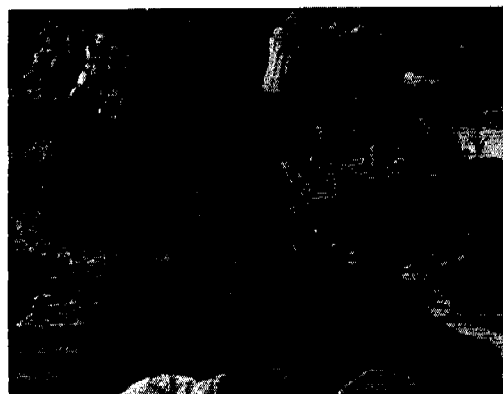
۸. ب سرش را بلند می‌کند، چ پس می‌کشد و ناپدید می‌شود.

۹. از همان تاریکی ر با جامی ظاهر می‌شود، آن را به آرامی به طرف لب‌های ب می‌برد. ب می‌نوشد، ر ناپدید می‌شود.

۱۰. ر با دستمالی دوباره ظاهر می‌شود. آرام پیشانی ب را پاک می‌کند، با دستمال ناپدید می‌شود.

۱۱. ب سرش را بیشتر بلند می‌کند تا به چهره نامرئی نگاه کند.

۱۲. ب دست راست خود را بلند می‌کند، همچنان به بالا خیره است، و دست خود را طوری نگه می‌دارد که کف دست رو به بالاست.

۱۳. ردوباره ظاهر می شود و آرام روی دست راست ب قرار می گیرد. ب همچنان به بالا خیره است.

۱۴. ب نگاه خود را به دست های به هم پیوسته برمی گرداند.

۱۵. ب دست چپ خود را بلند می کند و روی دست های به هم پیوسته می گذارد.

۱۶. دست ها با هم به روی میز پایین می آیند و سر ب روی آن ها قرار می گیرد.

۱۷. چ دوباره ظاهر می شود و آرام روی سر ب قرار می گیرد.

۱۸. فید آوت رؤیا.

۱۹. فید آپ الف و نور شامگاهی.

۲۰. الف سرش را بلند می کند و به وضعیت اولیه اش برمی گرداند.

۲۱. لید مانند قبل (۲).

۲۲. فید آوت نور شامگاهی.

۲۳. پایان لید مانند قبل (۴).

۲۴. فید داون الف مانند قبل (۵). پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۲۵. الف رؤیا می بیند. فید آپ بر ب مانند قبل (۶).

۲۶. کلوز آپ آهسته روی ب، و خروج تدریجی الف از میدان دید.

۲۷. رؤیا مانند قبل (۷-۱۶) در کلوز آپ و حرکت آهسته تر.

۲۸. عقب آمدن آهسته تا منظره اولیه، و

ورود تدریجی الف به میدان دید.

۲۹. فید آوت رؤیا.

۳۰. فید آوت الف. ♦♦♦

تلمیح در «شب و رؤیایها»: نیایش شب آخر مسیح در باغ جتسمانی^۳ و نقاشی های معروف ملهم از آن به نام مجاهده در باغ^۴ را مهم ترین منابع مورد استفاده بکت در این نمایش نامه تلویزیونی دانسته اند. زوایت باغ جتسمانی در سه انجیل از انجیل های چهارگانه یعنی در انجیل متی (۲۶: ۳۶-۴۶)، مرقس (۱۴: ۳۲-۴۲) و لوقا (۲۲: ۳۹-۴۶) آمده است. روایت لوقا، که همخوانی بیشتری با «شب و رؤیایها» دارد، چنین است:

(۳۹) و بر حسب عادت بیرون شده، به کوه زیتون رفت و شاگردانش از عقب او رفتند. (۴۰) و چون به آن موضع رسید به ایشان گفت: «دعا کنید تا در امتحان در نیفتید.» (۴۱) و خود از ایشان به مسافت پرتاب سنگی دور شده، به زانو درآمد و دعا کرده، گفت: «۴۲) ای پدر اگر خواهی این پیاله را از من بگردان، لیکن نه به خواهش من بلکه به اراده تو.» (۴۳) و فرشته ای بر او ظاهر شده، او را تقویت می نمود. (۴۴) پس به مجاهده افتاده، به سعی بلیغ تر دعا کرد، چنان که عرق او چون قطره هایی از خون بود که بر زمین می ریخت. (۴۵) پس از دعا برخاسته، نزد شاگردان خود آمده، ایشان را از حزن در خواب یافت. (۴۶) به ایشان گفت: «چرا در خواب هستید؟ بر خیزید و دعا کنید تا در امتحان در نیفتید.» (تأکید از من)

تنها در این روایت از فرشته فرستاده ای یاد شده که برای تقویت خادم رنجبر نمودار می شود. دست های یاریگر در «شب و رؤیایها» تجسم فرشته حامی، جام تجسم پیاله نمادین و دستمال اشاره ای است به دستمالی که قدیس ورونیکا، بانوی اهل اورشلیم، برای پاک کردن عرق از پیشانی مسیح در «راه صلیب» استفاده کرد و اثر چهره مسیح بر آن باقی ماند. بکت علاقه وافری به نقاشی داشت، از موزه ها و گالری های بسیاری در سراسر اروپا بازدید کرد و برای خود مجموعه ای از کاتالوگ های هنری را گرد آورد. بکت در جوانی از گالری ملی لندن^۵، گالری محبوبش، بازدید کرد و بارها به موزه کایزر فریدریش برلین^۶ رفت که در سال های بعد نیز به آن جا مراجعت کرد. هفت نقاشی ملهم از واقعه باغ جتسمانی در میان نقاشی های گالری ملی لندن مشاهده می شوند، آثاری از امبروجو برگونونه^۷، گاروفالو^۸، لو اسپانیا^۹، جووانی بلینی^{۱۰}، آندرناتا منتینیا^{۱۱}، ال گرکو (استودیو)^{۱۲} و کورجو (کیپی)^{۱۳}. نقاشی دیگری هم در این زمینه از یان گوسارت^{۱۴} در موزه کایزر فریدریش بوده، که اکنون در گالری نقاشی برلین^{۱۵}

قرار دارد. بکت خود از تأثیر مستقیم این نقاشی‌ها بر اثرش چیزی نگفته است، ولی گرایی هرین این تأثیرپذیری (به ویژه از نقاشی گوسارت) را در مقاله جالب توجه زیر به تفصیل بررسی کرده است:

Graley Herren, "Nacht und Träume as Beckett's *Agony in the Garden*", *Journal of Beckett Studies* 11.1 (2000): 54-70.

وی پیشتر در مقاله زیر به «شب و رؤیاها» و دستمال ورونیکا پرداخته بود:

۱۰۳ Graley Herren, "Splitting Images: Samuel Beckett's *Nacht und Träume*", *Modern Drama* 43.2 (2000): 182-91.

* Nacht und Träume: نام یک لید (Lied) از موسیقی‌دان مشهور اتریشی، فرانز شوبرت (۱۷۹۷-۱۸۲۸).

1. Süddeutscher Rundfunk
2. "Holde Träume..."
3. Garden of Gethsemane
4. *Agony in the Garden*
5. National Gallery, London
6. Kaiser-Friedrich-Museum, Berlin
7. Ambrogio Bergognone
8. Garofalo
9. Lo Spagna
10. Giovanni Bollini
11. Andrea Mantegna
12. El Greco (studio)
13. Correggio (copy)
14. Jan Gossaert
15. Gemäldegalerie, Berlin

شهرتگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شاهین

تاریخ

پایان